

rejšimi sosedi razmere pri nas v preteklosti.

Tu so dognali, kako so se pri nas ščitili povodom turških napadov in da so bile baš na njihovem posestvu na ledinah »ograja« in »krča« od starih dob pripravljene »skriše«, o katerih pa nima danes pri nas nihče več pojma; zato mi je mogoče jih natančneje opisati le v toliko kolikor sem še mogel zvedeti od svojega očeta.

Prebivalci Selc, Dvoršine in deloma tudi Župeče vasi so si priskrbeli zaščito »v turški sili« za svoje ljudi v onih plasteh, kje je bilo mnogo ilovice, in te je tukaj povsod na izobilje. Tu so si izkopali okoli 4 m globoko, velikemu »štetanu« podobno jamo, katera je pa imela samo malo odprtino, ki je pa bila vedno zastarta, kadar ni bilo nevarnosti; drugače pa je bila ta luknja okrinkana in v njeno sredino vtaknjen močan in dobro priostren kol, na katerega se je moral neizogibno vsakdo, ki je vanj zadel, nataktniti in se z lastno močjo tudi ni mogel več izkibacati, če se sploh že pri vpadu ni ubil. V take jame so poskrili žene, otroke in starce, dočim so moški odšli kot brambovci v tabor.

Tako se je mnogoteri sovražnik nataknil, drugi pa, ko so videli, da se drug za drugim na neki začarani način udira v zemljo, niso hoteli svojim vodjem slediti. Tako je bila zmanjšana nevarnost za tabor, katerega Turki skozi vsa stoletja niso niti enkrat zavzeli, kolikor je zgodovinsko znano. Prišli so sicer enkrat pred tabor, ko je bil slučajno tam semenj, in so par moških in žensk ujeli; toda sledili so jim takoj pogumni domačini in vse potolkli v takozvani »turski grabi«. To ni nikaka bajka, kajti starinoslovci so zlasti pri Vedrovičih na Moravskem, potem pri Recu in Mistelbachu na Dolnjem Avstrijskem ugotovili nebroj takih »skriš«, katere so prebivalci od pamtiveka kot take poznali, samo zgodovinarji niso vedeli, kaj te jame pomenjajo, dokler jim niso naši slavisti povedali, da so tu bila zatočišča za prebivalce, kateri so se v njih skrivali za dobo napadov.

Ugotovili so tudi, da so si ljudje v teh »skrišah« pripravljali hrano, ker se je tam

našlo mnogo potrebnih črepov in ogorkov od ognjišč. Dognali so celo, da so tu in tam celo slepnjali, ker so si s suhimi orehovimi jedrci tudi za kratko dobo v temi svetili. Preiskusal sem to in dognal, da se s takimi jedrci res da svetiti blizu četrt ure in da ni treba kaj takega takoj označiti kot kako golo izmišljotino.

Drugo vlogo je igral prav pri našem taboru »kropa«. Če so se pokazali Turki, je še priskočilo brambovcem takoj na pomoč par korajžnih deklet, katera so nanosila polno brent vode iz »virbovšeka«, t. j. naj-najbližjega in najizdatnejšega pramena tik tabora. Te so pripravile veliko kropa, katerega so bušile v človeka, ki je iz vrst napadalcev postal tako drzen in hotel preskočiti obrambni zid. Ko so ga polili s škafom kropa, se je moral takoj umakniti, če ni bil pri tem oslepljen.

Tak slučaj je znan v naši domači zgodovini. Ko so nekoč pridrveli Turki v jeruzalemske hribe, so ženske ob zelo strmeh klancu pripravile mnogo kropa in pregnale Turke s tem, da so jih do dobrega poparile s kropom, nakar so se brzo izgubili. Zato še danes imenujejo ono mesto, kjer so se naše ženske tako hrabro izkazale: »Babji klanec«.

Mladim materam

in ženam po večkratni nosečnosti pomaga naravna 1275

Franz-Josefova

grenka voda — največkrat že v malih množinah — k rednemu delovanju črev.

Reg. po min. soc. pol. in nar. zdr. S-br. 15483, 25. V. 1935.

Razen porate, skriš in kropa je še tudi služilo kamenje v obrambo proti sovražniku.

Najznamenitejši rimski vojaški tehnik Vegecij (živel okoli leta 450 po Kr.) je zahteval, da je v vsaki trdnjavi dovolj pripravljenega kamenja, ki so ga hitro metali, ako se je sovražnik že napotil po lestvih, da preskoči obzidje trdnjave. Primer za to imamo zopet na našem taboru. Že iz mladih let smo se vedno čudili, za-

kaj nam je prepovedano, da ne smemo s tem kamenjem lučati; to kamenje ima namreč namen, če bi zopet prišel sovražnik pred tabor, da se proti njemu porabi. In res tega kamenja tudi ni nihče odstranil, če ga ni kdo pozneje za sebe porabil, ker ni poznal več pravega pomena. Prav pa res ni nihče vedel, kak poseben namen ima to kamenje. Mnogi so trdili, da to vse še leži od one dobe, ko so tu cerkev gradili; toda temu je nasprotovalo dejstvo, da je ves potreben kamen bil školčnat apnenec, katerega so dovažali od Sv. Barbare tik Drave, ono kamenje pa je nanošeno zgolj iz bližnjih kamnolomov peščenca.

Nekoč nas je vodil učitelj tudi k »Virbovšku« in nam pokazal zazižano odprtino v studencu, katera je bila takrat še dobro vidna, češ, da so brambovci odtod lahko zapustili tabor, ako bi jim huda predla; nikdar pa nisem slišal niti besede, da vedejo stopnice do kleti cerkve, ker se o tem nisem nikdar prepričal. Če pa je res, da je ona luknja brambovcem služila v sili za beg, so pa morale biti stopnice vseskozi do izvirka, kajti drugače bi ne bilo mogoče črpati od tod vode za potrebo tabora.

Teharje. 25letnico društvenega dela bo proslavilo v nedeljo dne 26. januarja Prosvetno društvo. V ta namen bo dopoldne v župni cerkvi slovesno cerkveno opravilo, popoldne pa v prosvetni dvorani društvena proslava s slavnostnim občnim zborom, ter pevskimi in glasbenimi točkami.

Slovenci v Zagrebu. V novem letu smo začeli z novim pogumom in delo nam gre, hvala Bogu, kar lepo od rok. Zadnje nedeljo v mesecu decembru, 29. 12. 1935, je priredilo Slomšekovo prosvetno društvo nad vse zanimivo predavanje o bengalskih misijonirih. Č. g. misijonarja Vizjaka D. J. smo dve uri poslušali in bi ga še dve, pa je moral končati. Vsi komaj čakamo nade-

»Le norčujte se, mojster,« je reklo dekle in zardevalo.

»Krištof moj! Kar je res, je res. Kakor pri Zvoniku, take hrane ne dobiš po vsem Podkrajju. Ko bi še tako medel in suh bil, ti bi človeka zredila in opitala za sedem suhih let. Pa kapljico imajo tudi žlahtno pri Zvoniku.«

»A tako!« se je nasmejala Marta. »Tja pes taco moli.«

Odhitela je in se kmalu spet vrnila s kozarcem, ki ga je nalila in postavila pred krojača.

»Bog nas živi, hočem reči: Bog vaju živi!« je nazdravil mojster in krepko potegnil. »Nikar vama ne bodi sitno! Koga pa naj živi Bog, če ne najboljših ljudi?«

Tevž in Marta sta načela vsakdanji pogovor in krojač jima je sledil. Pri tem pa je ves čas oprezoval in meril zdaj njega, zdaj njo. Čez nekaj časa se je Marta izgubila iz sobe in zunaj skrbno nabrala nekaj rož ter jih zavila v papir. Prinesla jih je Tevžu in mu natanko razložila, kako je treba čaj kuhati in kako jemati. Mladi mož se ji je skoraj preko mere zahvaljeval, potem pa vstal in rekel:

»Zdaj pa moram domov, drugače so oče nevoljni, če me dolgo ni.«

»Počakaj! Pojdem s teboj,« je zaklical krojač. »Izpiti še moram. Ali veš, kateri je največji greh? Pijačo pustiti, kadar drugi zanjo dajo, hehehe.«

Ponudil je kozarec, da mu ga je Marta še dvakrat natočila. Ko je izpil, ga je poveznil na mizo in odšel z mladim Dvornikom. Tevž in Marta sta se mogla le s toplim pogledom posloviti.

Po stezi med polji sta zavila moža. Krojač je ves čas govoril; ko pa sta bila nekaj sto korakov od Zvonika, je prijel Tevža za gumbnico in ga začel spovedovati:

»Tevž, zdaj mi pa odkritosrčno povej: Kaj ti je rekla?«

»Kaj? Zaradi čaja?«

»Hehehe, zaradi čaja! Ta ti je dobra. Pa ne kakega za letanje! Povej, povej, ali sta sklenila?«

»Kaj naj bi sklenila?«

»Ti Krištofov štor ti! Saj sta se vendar o ženitvi menila.«

»Kaj vse si ne domišljate, stric!«

»Poba zeleni, moj ljubi! Nas eden si ne domišlja nič, ampak govori to, kar vidi in čuje. Ali misliš, da imam repi v glavi namesto oči? Ne, moj ljubi. Mojster Krištof ima bistre oči. Zakaj sta potem tako zardela, ko sem nepričakovano treščil med vaju? Zakaj sta se muzala, ko sta o čaju govorila? Zakaj sta se pri slovesu tako neznansko mlo pogledala? He? He?«

»O tem jaz nič ne vem.«

»Tatatata! Kar sem videl, sem videl, veš! Le

no od Assaba ob Rdečem morju in so proglasili za italijansko kolonijo 1100 kilometrov dolgo obalo od rta Kasar do Rahelta. Na zemljevidu zgle-da Eritreja prav lepo. Obala pa je golo skalovje, notranjost pokrajina je puščava brez vode in je njena rodovitnost toliko kakor na betonskih tleh. Istočasno kakor Italijani so zasedli Franci južno od Eritreje ležečo Somalijo, o kateri pravijo, da posedajo samo eno drevo in sicer palmo pred guvernerjevo palačo, ki je iz pločevine in jo morajo trikrat na leto prepleskati, da ostane zelena.

Prvo pomoč so poslali abesinskim kristjanom krog Tsana jezera na njihovo prošnjo proti mohamedanskim uniče-

ljevanja tega predavanja. Silvestrov večer, o katerem smo govorili v zadnjem zagrebškem pisemcu, je minil v prijetnem razpoloženju. V nedeljo pred sv. Tremi kralji, 5. januarja, je bilo predavanje o lepi knjigi in njenem pomenu za življenje (nekateri zagrebški Slovenci zares premalo slovenskega berejo!), na sv. Tri kralje

pa nam je medicinec g. Lenče Peter govoril o prvi pomoči v nezgodah. Dne 12. januarja je bilo zopet predavanje o Abesiniji, zadnjo nedeljo dne 19. januarja pa vesela igra »Izbrčna nevesta«. Tako skrbi Slomšekovo prosvetno društvo (lokal ima v Nikoličevi ulici 10 I) za zagrebške Slovence.

Pobrežje pri Mariboru. Avtobusna postaja, ki je bila nekaj let sem pred trgovino Renčelj na Aleksandrovi cesti, se je zopet prestavila na staro mesto in sicer pred gostilno našega somišljenika g. Hrena, ker tukaj bolj odgovarja dejanski potrebi. Prav tako! — Občinski odbor je na svoji zadnji seji sklenil, da se naj loči stara prejšnja občina Tezno od sedanje velike občine Pobrežje. S tem se je zadostilo želji Tezenčanov, ki niso šli radi v našo občino. Pač pa nam še ni znano, kaj bodo Tezenčani počeli, ali bodo sami za sebe ostali kot občina, ali se bodo priključili mestu, ali kakli drugi veliki občini.

Sv. Peter pri Mariboru. Bahavo in lažljivo piše petkov »Večernik« o naši samostojni občini, za katero se potegujemo. Še nedavno so naši hlapci diktatorskega režima ogabno denuncirali naše poštene fante in može,

sedaj ko nimajo več prilike za denunciranje, pa kričijo kakor sejmski mešetarji proti upravičeni naši zahtevi, da se vrne šentpeterčanom občina. Kaka hinavščina! Prej, ko so bili na oblasti, so gazili zakon in sleparili pri volitvah, sedaj, ko jim trda prede, se naenkrat sklicujejo na zakon, da bi preprečili samostojno občino. Sedaj bi vam bil zakon dober, nekdanj ga niste poznali. Pa si zapomnite: Sv. Peter dobi svojo lastno občino nazaj, ker se je zanjo izreklo skoraj tri četrtine volilcev s svojimi podpisi. Nič vam ne bo pomagala vaša farbarija, ko ste ljudje begali in jim vse mogoče reči obljubljali, naj podpiše prekličajo. Kar je podpisano, je podpisano! Vse tiste figovce, ki so podpiše preklicali, si bomo dobro zapomnili.

Zgornja Sv. Kungota. Dne 14. t. m. je priredila tukajšnja šola božičnico za revno šolsko mladino, ki je prejela različno blago in deloma

tudi obutev v skupni vrednosti nad 3000 Din. Da se je vršila božičnica v tem obsegu, gre iskrena zahvala: kr. banski upravi, Družbi sv. Cirila in Metoda, vsem cenjenim vaščanom, ki so darovali večje ali manjše zneske, g. trgovcu Josipu Senekoviču in gđc. trgovki Anici Leber za obilno podarjeno blago, občini Zg. Sv. Kungoti za denarni prispevek, trdkci Zlatorog za podarjeno milo in pekovačemu mojstru g. Rud. Smonigu za podarjeni božični kruh. Topla zahvala pa gre tudi cenjenemu učiteljskemu zboru za nesebičen trud, ki ga je imelo s to človekoljubno prireditvijo.

Laibuš pri Mariboru. Neznani storilci so poskusili v noči od 19. na 20. t. m. vlomiti pri zamreženih oknih v župnišče. Domačini so zaslišali sumljiv šum ter jih pregnali.

Sv. Lovrenc na Dravskem polju. Organizacije Katoliške akcije v župniji so nam na Božič in na štefanovo vprizorile svojevrstno staro »Božično igro«. — V letu 1935 je bilo pri nas rojenih 46, umrlo je 28, poročenih pa je bilo 16 parov, ki so s tem popravili veliki izostanek v prejšnjem letu 1934, ko je le 6 parov stopilo pred oltar.

Sv. Tomaž pri Ormožu. Ob priliki srečolova pri Sv. Tomažu je fant Alojz Kukovec zabodel z nožem v prsa moža Kramar Martina iz Rakovec, ki je bil navzoč kot član tamburaškega zbora. Ranjeni je bil v hiši g. župana Čafa še isto noč spreviden s tolažil sv. vere. Takoj drugo jutro so ga odpeljali na rešilnem avtu v bolnico v Ptuj. — Pretečeni teden nekega dne proti večeru je neznan predrmeš vlomil skozi okno celo v orožniško stanico pri Sv. Tomažu. Oblakovelec si je za spomin svoje pustolovščine odnesel dve repetirki.

Ponikva. Zopet ljubezenska žaloigra. 19letni kmetijski delavec Karol Gorjanc, rojen na Čehoslovaškem, pristojen v Ponikvo, se je dne 12. t. m. ob 7. uri zvečer na naši postaji vpričo

svoje izvoljenke in čakajočih potnikov vrgei pod mariborski potniški vlak, ki ga je popolnoma zmečkal. Prepeljali so ga v mrtvašnico in čez dva dni na tistem pokopali. Kam plove današnja mladina?

Sv. Rupert nad Laškim. Staro leto se je trdo in nemilo od nas poslovilo: same težave so nas zadevale ob koncu leta: pred Božičem je padla velika množina mokrega snega na mokra tla; težki sneg je napravil po mnogih, zlasti osebnih krajih naše župnije nepopolno škodo: češplje je kar razčesnilo, jablane in posebno še hruške pa s korenino izruvalo iz tal, da je mnogokje sadni vrt izgledal kakor bojno polje po topovski bitki. — Smrt pa se ni spravila samo na drevje, ampak tudi nad ljudi: ravno na božični praznik so popoldne po večernicah v mrliškem sprevodu nesli štiri krste na pokopališče, eden otroček pa je bil prejšnji dan pokopan: torej pet mrličev naenkrat! — Vse nas je tlačilo v letu 1935; to kaže tudi gibanje prebivalstva: rodilo se je 60 otrok, med njimi 2 mrtvorojena, 2 nezakonska, najmanjše število rojenih od leta 1918! Umrlo je 36 oseb; pri rojencih in umrlih so imeli moški veliko premoč. Poročenih je bilo 14 parov, sprevidenih 52 bolnikov, sv. obhajil se je razdelilo 11.100. — V tretje gre rado, pravi pregovor, posebno v nezgodah; tudi pri nas! Bivši JNS režim žalostnega spomina je našo starodavno občino leta 1933 razkosal na

valcem v 16. stol. Portugalci. Iz Lisabone je bilo odposlanih 400 vojakov in 30 topov. Kristof da Gama je pripeljal ta oddelek po nepopisnih težkočah in neštetih doživljajih do Metrahe ob Tsana jezeru. Njegovi topovi so odločili v bitki z mohamedanci, kojih poveljnik Ahmed Gran iz Hararja je padel. Razvaline portugalskih cerkev in gradov v Gondaru so ohranjene do danes. Ko so pa sledili portugalskim vojakom misijonarji, ki so hoteli Abesince pokatolicaniti, so Abesinci pognali tujce iz dežele.

Italijani so se Abesincem najbolj zamerili l. 1889, ko so zanesli iz Italije v Masavo ob Rdečem morju živinsko kugo, ki je uničila v abesinski po-

lepo mi priznaj! Sicer oznamim po vsej fari, kje si danes vasoval.«

»Tako čenčasti menda niste.«

»Ampak Marto bom pojutrišnjem spovedal. To jo bom!«

»To vam pa prepovem!«

»Aha, bikec moj, zdaj si se pa izdal. Zdaj pa kar vse po pravici in resnici povej! Potem ostane vsa reč med nama, med domačimi. Ne bi rad, da prideš ljudem v zobe.«

»Saj ni vzroka zato. Nikar si ne domišljajte reči, ki jih ni!«

»Jaz da si jih domišljam?! Če nočeš nič povedati, pa naj! Zaradi mene skrivaj; jaz vem vse. Ali naj ti vse nadrobim, kar sem na vajinih obrazih bral? Ti imaš Marto rad, ona pa tebe. Oženila bi se rada, pa se je nekje še zataknilo. Kje, tega še ne morem pogruntati. Zdaj pa poslušaj, kaj ti svetujem! Ne vďaj se in ne podaj se, dokler je ne dobiš! Marta ti je zlato dekle, pravi angel ti je, lepa kakor kraljična in pridna od glave do pete in kuhati ti zna, kakor znajo le še pri 'Orlu' v Mariboru, ti pravim. In marljiva je kakor čebela, ni skopa pa vendar varčna, ni klepetava in vendar prijazna — boljše ne dobiš v vsej Jugoslaviji ne, niti v vseh državah Male antante, če veš, kaj je to. Mene bi čudno veselilo, že zaradi sorodstva, če bi mogel na vajino ženitnino.«

»Stric, zapomni si bom vse, kar ste mi napriganjali,« se je Tevž smejal, »ampak za zdaj še s to pridigo nimam kam. Zbogom!«

Naglo je zavil po stezi v domači hrib. Dolgi, tolsti krojač pa se je počasi zibal proti vasi, se venomer nasmihal in polglasno dejal:

»Le počakaj, poba! Pojutrišnjem se lotim dekleta. Ji bom že tako natanko izprašal vest in niti tako vďel, da bo prav. Potem jih boš pa poslušal, hehehe!«

III.

S starim Dvornikom je šlo na slabše. Neke noči ga je hotelo zadušiti. Kljub temu se ni dal nagovoriti, da bi se obrnil na kakega zdravnika v mestu. Nekoč je šel Tevž sam v mesto; zdravnik mu je pač dal neka zdravila, dejal pa je tudi, da mora bolnika videti in preiskati. Sinu je oče ugovarjal in se branil:

»Nič ne pomaga. Prav nič ne pomaga. Že vem, kaj mi je.«

Nekega večera ga je prosil:

»Čuj, Tevž, k meni se prestavi in pri meni spi! Tako tesno mi prihaja včasih ponoči, ko sem tako sam.«

»Rad, oče.«

Postavil je svojo posteljo v očetovo izbico in spal odslej pri njem. Zdaj je večkrat ponoči, ko se ja